

Sygn. akt I ACa 902/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Tomasz Szabelski

Sędziowie: SA Wiesława Kuberska (spr.)

SA Anna Miastkowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Krzesłowska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2019 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa Z. K.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w Ł.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 10 maja 2018 r. sygn. akt II C 842/15

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 w ten sposób, że zasądzoną kwotę 8.856 zł (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) zł podwyższa do kwoty 11.070 (jedenaście tysięcy siedemdziesiąt) zł brutto;**
- 2. oddala apelację w pozostałej części;**
- 3. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu apelacyjnym;**
- 4. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokata T. W., prowadzącego Kancelarię Adwokacką w Ł., kwotę 6642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) zł brutto tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 902/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 10 maja 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie z powództwa Z. K. przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w Ł. o zapłatę, oddalił powództwo (pkt 1), nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej (pkt 2), a także nakazał wypłacić z funduszu Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego

w Ł. na rzecz adwokata T. W. kwotę 8.856 zł brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (pkt 3)

(wyrok – k. 446).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, które Sąd Apelacyjny w całości podzielił i przyjął za własne. Z ustaleń tych wynikało, że w dniu 10 grudnia 1985 r. żonie powoda - M. K. zostało przydzielone spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu nr (...) mieszczącego się w budynku przy ul. (...) w Ł., o powierzchni użytkowej 62,19 m⁽²⁾. Przydział lokalu był objęty wspólnością majątkową małżeńską. Na poczet wkładu mieszkaniowego małżonkowie K. wpłacili łącznie 203.000 (...).

W grudniu 1989 r. M. K. złożyła do Spółdzielni pisemną prośbę o przekształcenie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu na spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu. Uchwałą nr 428 z 21 marca 1990 r. zarząd pozwanej uwzględnił wniosek. Podano, że wkład budowlany (pełne koszty budowy mieszkania) stanowi wartość 2.338.200 (...), zaś wkład budowlany gwarantujący przekształcanie jedynie 1.636.700 (...), tj. 70% ww. wartości (kwota 701.500 (...) stanowiła umorzenie NBP w wysokości 30% wymaganego wkładu budowlanego). Na poczet tej kwoty został zaliczony zwaloryzowany wkład mieszkaniowy w wysokości 243.600 (...) (ustalony w oparciu o wskaźnik GUS, właściwy dla roku przydziału mieszkania) oraz wpłata własna małżonków K. w wysokości 1.450.000 (...) (przelana na konto Spółdzielni w dniu 16 grudnia 1989 r.). Nadpłacony wkład budowlany w wysokości 46.800 (...) został przelany na czynsz. Po denominacji kwota ta opiewała na 4,69 PLN.

Uchwałą z 28 października 2002 r. M. K. została wykluczona z listy członków SM (...) w Ł. z powodu zaległości w opłatach za używanie lokalu.

W przedmiotowym lokalu początkowo mieszkały 4 osoby (od 1989 r. do 1992 r.), następnie od 1995 r. do 2001 r. 3 osoby, a od 2001 r. do 2013 r. 2 osoby. Od 2013 r. powód mieszka w lokalu sam.

W okresie od marca 1989 r. do stycznia 2007 r. opłaty za media, tj. dostarczanie ciepłej i zimnej wody oraz odprowadzenie ścieków w pozwanej Spółdzielni były rozliczane u powoda ryczałtem, którego stawki ustalała na bieżąco rada nadzorcza Spółdzielni w drodze uchwał.

W dniu 31 stycznia 2007 r. w lokalu zostały zamontowane wodomierze ciepłej i zimnej wody. W związku z opomiarowaniem mieszkania opłaty za dostarczenie wody rozliczano zaliczkowo, według średnich wyliczonych na podstawie zużycia ciepłej i zimnej wody w poprzednim okresie rozliczeniowym.

Na wniosek powoda dwukrotnie przeprowadzono kontrolę poprawności działania liczników wodomierzy. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

W marcu 2008 r. małżonkowie K. wystąpili przeciwko Spółdzielni z pozwem o zapłatę 6.737,82 zł. Powodowie domagali się zwrotu opłaty uiszczonej przez nich z tytułu zużycia ciepłej i zimnej wody, która ich zdaniem została uiszczona nienależnie. Roszczenie obejmowało okres od października 2004 r. do grudnia 2007 r. Sprawa zawisła przed Sądem Rejonowym dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, który wyrokiem z 2 kwietnia 2009 r., sygn. akt XVIII C 65/08 uwzględnił powództwo jedynie częściowo, tj. w zakresie kwoty 1.033,70 zł. Sąd Rejonowy uznał, że odnośnie opłat za okres od października 2004 r. do stycznia 2007 r. po stronie Spółdzielni nie doszło do bezpodstawnego wzbogacenia kosztem lokatorów. Spółdzielnia pobrała natomiast nienależne świadczenie za zimną wodę za okres od lutego do grudnia 2007 r. Wyrok uprawomocnił się z dniem 8 września 2009 r.

Wskazana kwota wraz z odsetkami została potrącona z przysługującą stronie pozwanej względem powoda wierzytelnością dochodzoną przed Sądem Rejonowym dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi w sprawie XVIII C 1257/13 (Spółdzielnia dochodziła w tym postępowaniu od powoda zapłaty kwoty

14.879 zł stanowiącej jego zadłużenie z tytułu opłat eksploatacyjnych za okres od 1 marca 2010 r. do 30 listopada 2012 r.; ostatecznie z racji podniesionego skutecznie zarzutu potrącenia Sąd Rejonowy zasądził na rzecz Spółdzielni tytułem należności głównej 11.035,25 zł).

Przed 1 lutego 2007 r. powód nie posiadał względem pozwanej Spółdzielni zadłużenia z tytułu opłat za wodę i odprowadzenie ścieków. W okresie od 1 lutego 2007 r. do 5 maja 2015 r. (tj. do dnia wytoczenia powództwa) powstało po stronie powoda względem pozwanej zadłużenie z tytułu opłat za wodę i odprowadzenie ścieków (niedopłata) w wysokości 3.398,13 zł.

Na dzień 23 marca 2017 r. powód posiadał w stosunku do pozwanej zadłużenie z tytułu opłat eksploatacyjnych w łącznej wysokości 34.243,96 zł.

Sąd Okręgowy w tak zilustrowanym stanie faktycznym nie znalazł podstaw do uwzględnienia żadnego z objętych pozwem roszczeń. W odniesieniu do żądania zapłaty kwoty 300.000 zł tytułem zwrotu nadpłaty powstałej w związku z wykupem przez powoda lokalu mieszkalnego stwierdził, że uległo ono przedawnieniu w 2000 r. według 10 letniego terminu, o jakim mowa

w art. 118 k.c. Powód wywodził je bowiem ze zdarzenia z 1990 r., a z pozwem wystąpił dopiero w 2015 r. Niezależnie od tego powód nie wykazał, by

na etapie przekształcenia przedmiotowego lokalu doszło do nieprawidłowości skutkujących bezpodstawnym wzbogaceniem pozwanej Spółdzielni, zwłaszcza gdy jedyna kwota, którą można było postrzegać w kategoriach nadpłaty

- 46.800 (...) (4,68 PLN) została zarachowana na poczet zobowiązań czynszowych. Jako nieudowodnione Sąd Okręgowy ocenił natomiast żądanie zapłaty 92.643 zł tytułem zwrotu nadpłaty za media, tj. dostarczanie ciepłej i zimnej wody oraz odprowadzanie ścieków za okres od 18 marca 1989 r. do chwili obecnej, gdyż w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego żadna tego rodzaju nadpłata po stronie powoda nie powstała. Wręcz przeciwnie, z opinii biegłego do spraw rachunkowości wynikało, że powód posiada w stosunku do Spółdzielni zadłużenie. Mimo przegranej powoda, Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia go kosztami procesu strony pozwanej z zastosowaniem art. 102 k.p.c., zaś o kosztach pomocy prawnej z urzędu orzekł w myśl § 6 pkt 7 w zw. z § 2 ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu

(uzasadnienie zaskarżonego wyroku – k. 447 – 450 verte).

Powód zaskarżył opisany wyrok w zakresie punktu 1 oraz 3 ponad kwotę 8.856 zł apelacją opartą na następujących zarzutach:

1. sprzeczności istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzącej do:

- nieuzasadnionego przyjęcia, że powództwo w zakresie kwoty 300.000 zł z tytułu nadpłaty powstałej w związku z przekształceniem lokalu nr (...) przy ulicy (...) w Ł. jest nieudowodnione zarówno co do zasady, jak i wysokości

w sytuacji, gdy - w ocenie powoda - w sposób jasny i przekonujący wyjaśnił on

w toku postępowania podstawy przysługującego mu roszczenia oraz opisał nieprawidłowości i nadużycia po stronie pozwanej,

- nieuzasadnionego przyjęcia, że powództwo w zakresie kwoty 92.643 zł z tytułu nadpłaty za media jest nieudowodnione zarówno co do zasady, jak

i wysokości w sytuacji, gdy - w ocenie powoda - w sposób jasny i przekonujący wyjaśnił on w toku postępowania podstawy przysługującego mu roszczenia, co dodatkowo zostało zobrazowane przez powoda na załączonym do akt sprawy wyliczeniu zawierającym zestawienie wpłat,

2. naruszenia przepisów postępowania, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w konsekwencji:

- nieuzasadnione poczynienie ustaleń w oparciu o opinię biegłej A. S. w sytuacji, gdy - zdaniem powoda - w sposób skuteczny zakwestionował on jej wartość dowodową poprzez wykazanie, że przedmiotowej opinii nie można przypisać waloru wiarygodności i rzetelności, co powinno prowadzić do ustalenia, że przedmiotowa opinia nie powinna stanowić podstawy orzeczenia Sądu w niniejszej sprawie,

- nieuzasadnione pominięcie dowodu z dokumentu w postaci wyliczeń powoda stanowiących zestawienie wpłat dokumentujących wysokość przysługujących mu roszczeń z tytułu nadpłaty za media w sytuacji, gdy - w ocenie powoda - stanowią one wiarygodne źródło informacji, które winno być wzięte pod uwagę przy sporządzaniu opinii przez biegłego,

- nieuzasadnione pominięcie treści zeznań powoda, w których w sposób jasny i przekonujący wyjaśnił podstawy przysługujących mu roszczeń w stosunku do strony pozwanej,

b) art. 278 § 1 k.p.c. poprzez nieuzasadnione oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw rachunkowości w sytuacji, gdy - w ocenie powoda - w niniejszym postępowaniu istnieje konieczność zasięgnięcia wiedzy specjalistycznej biegłego, a brak opinii wpływa na błędy w ustaleniach Sądu i nie pozwoli na poczynienie prawidłowych ustaleń w niniejszej sprawie,

c) art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 ust. 6 i 7 w zw. z § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu poprzez ich błędne niezastosowanie polegające na przyznaniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu przed Sądem I instancji z pominięciem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Apelacyjnym w Łodzi, sygn. akt I ACz 2018/16 w sytuacji, gdy zgodnie z w/w przepisami adwokatowi ustanowionemu z urzędu dla strony przysługuje odrębne wynagrodzenie za postępowanie wpadkowe, którym w niniejszej sprawie było postępowanie zażaleniowe toczące się przed Sądem Apelacyjnym w Ł. w przedmiocie zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Ł. z 27 września 2016 r., co skutkować winno zasądzeniem na rzecz pełnomocnika powoda dodatkowo kwoty w wysokości 50% opłaty przewidzianej w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Apelacyjnym, tj. kwoty 3.600 zł (1/2 z 7.200 zł) powiększonej o należny podatek VAT (4.428 zł),

3. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 118 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, bowiem - w ocenie powoda - w niniejszej sprawie brak jest jakichkolwiek podstaw - zarówno prawnych, jak i faktycznych - do przyjęcia, że powództwo w zakresie kwoty 300.000 zł uległo przedawnieniu, a ponadto - w ocenie powoda - dopiero w dniu 3 stycznia 2013 r. dowiedział się on o przysługujących mu roszczeniach z tytułu zwrotu nadpłaty powstałej w związku z wykupem lokalu przy ul. (...) w Ł. oraz o wysokości swoich roszczeń.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę skarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kwoty 392.643 zł wraz ze zwrotem kosztów procesu, uwzględnienie kosztów pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Apelacyjnym w Łodzi, sygn. akt I ACz 2018/16, a także o zwrot kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych i przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym

(apelacja – k. 459 – 465).

Pozwana w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie oraz zwrot kosztów, które poniosła na tym etapie sporu (k. 473 – 473 verte).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zaskarżony wyrok z mocy art. 386 § 1 k.p.c. uległ zmianie jedynie w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 3. jego sentencji, które istotnie nie uwzględniło rozliczenia kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu za postępowanie incydentalne przed Sądem Apelacyjnym w sprawie I ACz 2018/16, choć wydanym wówczas na skutek zażalenia powoda postanowieniem z 1 grudnia 2016 r. pozostawiono je Sądowi I instancji. Mając na uwadze, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła 92.643 zł (uchylono postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z 27 września 2016 r. w przedmiocie odrzucenia pozwu co do tej kwoty), wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu powoda podlegało wyliczeniu stosownie do § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 2 pkt 2 in principio w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.02.163.1348 ze zm.) i składając się na 2.214 zł, zwiększyło do 11.070 zł dotychczas zasądzoną na jego rzecz należność.

Dalej idąca zmiana (o kwotę 4.428 zł) nie była zatem uzasadniona, przez co apelacja w tej części podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Apelacja nie była natomiast w stanie doprowadzić do jakiegokolwiek korekty merytorycznego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy wbrew zapatrywaniom skarżącego nie dopuścił się żadnego (ani materialnoprawnego, ani proceduralnego) uchybienia mogącego prowadzić do wadliwej oceny powództwa. Ogół sformułowanych przez niego zarzutów był wyrazem samej tylko polemiki, nie mającej racjonalnego wytłumaczenia i nie mogącej podważyć poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych oraz wyprowadzonych wniosków, które opierały się na prawidłowo zgromadzonym materiale dowodowym, uwzględniały wszystkie miarodajne dla wyjaśnienia sprawy dowody, a przez to nie uzasadniały zastrzeżeń na tle art. 233 § 1 k.p.c., czy art. 278 § 1 k.p.c.

Skarżący domagając się zapłaty kwoty 300.000 zł tytułem zwrotu nadpłaty powstałej w związku z dokonaniem uchwałą Spółdzielni z 21 marca 1990 r. przekształceniem przysługującego mu spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu na spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu zgodnie

z terminem przewidzianym w art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym do 9 lipca 2018 r. miał 10 lat na dochodzenie tego rodzaju roszczenia. Ustalenia odnoszące się do daty tego zdarzenia nie zostały zakwestionowane. Z tej perspektywy omawiane roszczenie, z którym skarżący zdecydował się wystąpić dopiero w 2015 r., nie mogło zostać ocenione inaczej niż jako przedawnione, czyli pozbawione możliwości jego zasądzenia. Skarżący nie mógł przy tym powoływać się na inny moment dowiedzenia się o roszczeniu, który na tle powyższego przepisu w związku z art. 120 k.c. nie rozpoczyna biegu przedawnienia. W konsekwencji nie miało znaczenia, czy przedmiotowa nadpłata w ogóle zaistniała i czy została udowodniona, a stawianie Sądowi Okręgowemu zarzutu, że udaremnił inicjatywę dowodową skarżącego w tym zakresie było bezprzedmiotowe. Nie zmienia to faktu, że zakreślona dla wniosku

o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego do spraw rachunkowości teza dowodowa była ukierunkowana na ustalenie wysokości nadpłaty, nie zaś faktu jej powstania i w takim kształcie czyniła wniosek nieprzydatnym do osiągnięcia przypisywanego mu przez skarżącego celu.

Z kolei w kwestii żądania zapłaty kwoty 92.643 zł tytułem zwrotu nadpłaty za media skarżący nie zaoferował takiego dowodu, który obiektywnie wskazywałby na naliczenie i pobranie przez pozwaną Spółdzielnię wyższych opłat niż należne przy jednoczesnym zaleganiu z ich zwrotem. Dowodu

takiego nie można było upatrywać w szczególności w złożonym do akt zestawieniu wpłat będącym dokumentem prywatnym, oddającym wyłącznie subiektywne stanowisko skarżącego na temat ich wysokości, zwłaszcza w braku dokumentów pochodzących od Spółdzielni, które określałyby naliczone koszty zużycia mediów przez skarżącego we wszystkich okresach objętych pozwem,

a następnie pozwalały ustalić stopień ich faktycznego zużycia i to już od 1989 r. Sytuacja ta, jako zdająca się z gruntu uniemożliwiać biegłemu do spraw rachunkowości i zarządzania nieruchomościami wydanie opinii w ramach wnioskowanego przez skarżącego dowodu na okoliczność wyliczenia faktycznego zużycia zimnej oraz ciepłej wody w takim przedziale czasowym, stanowi dodatkowy argument przemawiający za zasadnością odstąpienia przez Sąd Okręgowy od jego przeprowadzenia. Przede wszystkim jednak skarżący pominął skutki wcześniejszych wyroków zapadłych w postępowaniach zainicjowanych zarówno przez niego, jak i przez Spółdzielnię o zapłatę z tytułu opłat eksploatacyjnych, które były wiążące dla Sądów orzekających w niniejszej sprawie (vide art. 365 k.p.c. i art. 366 k.p.c.). Jak zostało bowiem ustalone skarżący uzyskał w sprawie Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, sygn. akt XVIII C 65/08, korzystny dla siebie wyrok uwzględniający do kwoty 1.033,70 zł jego roszczenie, a kwota ta została potrącona z jego zadłużeniem wobec Spółdzielni stwierdzonym w sprawie Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi o sygn. akt XVIII C 1257/13. Tym samym skarżący uszczuplił swoje zobowiązania za okres od 1 marca 2010 r. do 30 listopada

2012 r. do kwoty 11.035,25 zł i nie wykazał podstaw do dalszego ich zredukowania. W każdym razie wyniki przeprowadzonego przed Sądem Okręgowym postępowania podstaw tych, a więc świadectwa poniesienia przez niego nienależnej opłaty, nie dostarczyły, obrazując za to tak na tle opinii biegłej A. S., jak i informacji pozyskanych wprost ze Spółdzielni narastające po stronie skarżącego zaległości na jej rzecz, które na dzień

23 marca 2017 r. zamykały się w kwocie 34.243,96 zł. Próby zdeprecjonowania tych opinii, niezależnie od braku ich skuteczności, były więc niewystarczające dla zmiany kierunku przedstawionej oceny.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny stosownie do

art. 385 k.p.c. oddalił apelację także w tej części, a zważywszy na nadal aktualne wskazania do zastosowania art. 102 k.p.c., odstąpił od obciążenia powoda powstałymi po stronie pozwanej kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W przedmiocie wynagrodzenia pełnomocnika reprezentującego powoda

z urzędu na tym etapie sporu orzeczono po myśli § 8 pkt 7 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2 in principio w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2019.18 t.j.).